

הערות בעניני שבועות - שיעור 195

I. אם יכול להתפלל ולעשות קידוש קודם הלילה בלילי שבועות ובפרט בערב שבת כשנה זו

(א) עיין בשו"ת יחווה דעת (ו - ב) שהביא דעת כמה פוסקים דהקפידה רק על הקידוש אבל יכול להתפלל מעריב קודם הלילה (של"ה, מג"א, ושו"ת משאת בנימין, ועוד) אמנם הט"ז ופמ"ג סברו דאף מעריב אין מתפללים קודם הלילה כ"כ המ"ב (ת"ז - סק"ח) משום תמימות והאליהו רבה (סק"ג) נשאר בצ"ע על הט"ז

(ב) איברא בשו"ת התעוררות תשובה (ג - ו) כתב דדין תמימות מקיים עד זמן קבלת תוספות יו"ט שגם ביו"ט מצוה להוסיף מחול על הקודש לכן יכול להתפלל ולקדש קודם הלילה והמנהג שלא להתפלל קודם צאת משום דנוהג שאינם ישינם כל הלילה ואם יתפללו קודם הלילה צריכים לחזור ולקרוא ק"ש וכיון שאינם קוראים בלילה זה ק"ש שעל המטה חיישינן שישכחו מלקרוא ק"ש בזמנו וכן כתב הליקוטי מהרי"ח וטעם זה שייך רק בליל ראשון ולא בשני ואין לומר דיש להחמיר גם בליל שני משום זלזול יום טוב שני דזלזול שייך רק על מצות ואיסורי החג ולא על תמימות שאין דין בהחג עצמו לכן אין צריך להחמיר בערב שבת בשנה זו שהוא ערב יום טוב שני

(ג) גם אין לחוש לזלזול יום טוב ראשון אם מקבל שבת ומתפלל מעריב ועושה קידוש קודם הלילה (שו"ת שכט הלוי ח - קי"ט) והשו"ת מנחת יצחק (י - מ"ח) מחדש יותר דגם בימים אחרונים של פסח וסוכות ושני ימים טובים של ראש השנה ואפילו יו"ט ב' של שבועות שפיר יש להקל לקדש מבעוד יום דבקידוש אין מפסיק קדושה ואינו דומה להבדלה דמפריש בין קדושת שבת לקדושת יום טוב כ"כ בשם הכתב סופר דאפילו מיו"ט ראשון לשני יש לקדש אחר פלג המנחה ויש חולקין בסתם יו"ט שני אבל ביו"ט ראשון לשבת מותר

II. ויש אומרים קידוש צריך דוקא לילה כל השנה

(א) עיין בברכות (כ"ז:) דרב צלי של שבת בערב שבת אלא שכתב השלטי הגבורים שאין לעשות כן לכתחלה ובטור (פ"ס הל"ג) כתב שנהגו כל ישראל כרבנן ואין מתפללין ערבית אלא משחשכה ואין להתפלל של שבת בע"ש דאין ההלכה כרבי יהודה דלילה מתחיל מפלג המנחה (ברכות כ"ו:)

(ב) איברא עיין בברכות (כ"ז:) דאמר שמואל מתפלל אדם של שבת בע"ש ואומר קדושה על הכוס וכ"כ הרמב"ם (כ"ט - ח"א) והרשב"א (שס) כתב ואע"פ שיש מקצת הגאונים שסוברים שאינו אומר קידוש ולא הבדלה עד הערב אין להם טעם לדבריהם ועיין בתרומת הדשן (סימן ה) דקדשו ואכלו והלכו לטייל על שפת נהר דונאי והיו חוזרין לבתיהם קודם הלילה ורב העיר ההולך עמהם היה אחד מגדולי הקדמונים

III. אם ענין זה של קידוש מבעוד יום קשור לדין תוספות שבת דאורייתא

(א) שיטת האור זרוע (הלכות ערוב שבת סימן י"ד) שתפילת שבת וקידוש מבעוד יום אפשר רק אם נאמר שתוספות שבת דאורייתא

(ב) הנצי"ב כתב ע"פ דברי הרמב"ם שתוספות שבת דרבנן וכ"כ המג"א (רס"ז
צ"ס המרכזי) מ"מ כיון דבשעה שמקדש יבא אח"כ לידי חיוב דאורייתא מותר
והרעק"א כתב מדברי הכסף משנה דהמחמיר לקדש בודאי לילה תבוא עליו ברכה

IV. אם צריך לסעוד כזית משתחשך כדי לקיים סעודה בשבת

המג"א (רס"ז - ססק"ח) כתב בשם ספר חסידים דצריך לאכול כזית כדי לקיים ג' סעודות
בשבת אבל התוספות והרא"ש (פסקים ז"ט:) משמע דיכול לגמור הסעודה מבעוד יום כ"כ
התה"ד (סימן ח) ומ"מ טוב להחמיר

V. כתבו האחרונים שאם מקדש מבעוד יום יש להקפיד שיקדש ויתחיל הסעודה
קודם חצי שעה הסמוכה ללילה משום מצות ק"ש (צ"ל רע"א ד"ה "מיד" ומ"צ רס"ז - סק"ז)

VI. לענין הדלקת הנרות לנשים בליל שבועות אם צריך דוקא בלילה משום תמימות

(א) עיין בספר פסקי תשובות (ת"ז - ז) דאפילו לנשים אלו שמדליקות בכל יו"ט מבעוד יום
מ"מ בליל שבועות ידליקו אחר צאת הכוכבים כי כיון שנהגו הנשים לברך שהחיינו בשעת הדלקת
נרות הרי הן מקבלות קדושת עיצומו של יום וכקידוש הוא (לוח ארץ ישראל להגרי"מ טיקווינסקי)

(ב) הדלקת נרות בשאר יום טוב תלוי במחלוקת הראשונים שיטת בעל המאור
והמאירי (ש"ג כ"ג:) דס"ל שידליקו בלילה ושיטת הרמב"ם (ל - ה) שידליקו מבעו"י ואולי
משום דגם ביו"ט שני מותר להדליק נרות סמוך לחשיכה משום שיש בו הנאה וטעם המאירי
שלא יטעו להדליק ביו"ט שני מבעו"י או כדי לציין שעיקר הדלקת הנר הוא משום סעודה

VII. מאכלי חלב בשבועות

(א) עיין בספר ארחות רבינו (ז - זף ס"ב) שאכל בליל שבועות סעודה חלבית ובבקר
סעודה בשרית אמנם בשע"ת (תקכ"ט) כתב דיש חיוב בשר גם בלילה

(ב) האג"מ (ח - ק"ס) כתב דמה שאין המנהג דוקא לאכול חלב ובשר בסעודה אחת כמו
שכתב הרמ"א (ת"ז - ג) הוא משום דיש לחוש שלפעמים ישכחו ויאכלו הבשר תחלה לכן
יותר טוב לנהוג לברך אחר אכילת החלב ואחר כך לאכול בשר והרמ"א כתב דהמנהג
ביום ראשון לאכול מאכלי חלב משמע דוקא סעודת יום ראשון ולא שאר סעודות יו"ט

VIII. עמידה לקריאת עשרת הדברות בחג השבועות

(א) עיין בשו"ת יחווה דעת (ח - כ"ט) שהביא דעת הרמב"ם בתשובה (מ"ז) דראוי
לגעור בהם לפי שמעשה זה מדרכי המינים הוא שאומרים שיש יתרון לעשרת הדברות
על שאר פרשיות התורה ועיין בברכות (י"ג:) שבקשו חז"ל לקבוע לומר פרשת
עשרת הדברות בבתי כנסיות בכל יום ויום ולמה לא קבעו מפני תרעומת המינים

(ב) עיין באג"מ (ז - כ"ג) שכתב דכיון שנהגו לעמוד גם בשירת הים רואין שאיכא עוד
דברים שעומדים ועוד דאף שאפשר לחוש לתרעומת המינים בסברא בעלמא אין להקפיד
בשביל זה כל זמן שלא אירע שהמינים יטעו את הע"ה לומר כן כמו שהיה בברכות (י"ג:)